

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
NIILA JÄÄSKINENA
przedstawiona w dniu 12 września 2013 r.¹

Sprawa C-555/11

**Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE)
Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE)
Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS)
Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA)
Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS)
przeciwko
Ypourgos Anaptyxis, Antagonistikotitas kai Naftilias,
Omospondia Asfalistikon Syllogou Ellados**

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Symvoulio tis Epikrateias
(Grecja)]

Prawo przedsiębiorczości i swoboda świadczenia usług — Dyrektywa 2002/92 — Zakres stosowania —
Pośrednictwo ubezpieczeniowe — Wyłączenie działalności prowadzonej przez zakład ubezpieczeń lub
jego pracownika — Możliwość okazjonalnego prowadzenia przez tego pracownika działalności
w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego

1. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest pierwszym, w którym Trybunał będzie miał za zadanie dokonać wykładni dyrektywy 2002/92/WE², która ustanawia zasady podejmowania i prowadzenia działalności polegającej na pośrednictwie ubezpieczeniowym przez osoby fizyczne i prawne w Unii Europejskiej.

2. Celem przedstawionego pytania jest zasadniczo wyjaśnienie pojęcia „pośrednictwa ubezpieczeniowego” w rozumieniu art. 2 pkt 3 akapit drugi powołanej dyrektywy³. Zgodnie z tym przepisem działalność nie jest uważana za pośrednictwo ubezpieczeniowe, jeżeli jest podejmowana przez zakład ubezpieczeń lub pracownika zakładu ubezpieczeń, za którego pełną odpowiedzialność ponosi zakład ubezpieczeń.

3. U podłoża sprawy legł spór pomiędzy Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE) (związkiem zakładów ubezpieczeń Grecji) i innymi organizacjami zawodowymi branży ubezpieczeniowej, czyli Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE), Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS), Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA) i Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS) (zwanymi dalej „EEAE i in.”) a Ypourgos Anaptyxis, Antagonistikotitas kai Naftilias (ministrem do spraw rozwoju) i Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados (grecką federacją stowarzyszeń ubezpieczycieli, zwaną dalej „OASE”).

1 — Język oryginału: francuski.

2 — Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego (Dz.U. 2003, L 9, s. 3).

3 — Należy zauważyć, że sąd odsyłający powołał się na „art. 3 pkt 3 akapit drugi dyrektywy 2002/92”. Mając na uwadze, że stanowiące przedmiot pytania pojęcie „pośrednictwa ubezpieczeniowego” zostało zdefiniowane w art. 2 pkt 3, a nie w art. 3 tej dyrektywy, należy moim zdaniem poprawić tę omyłkę pisarską.

4. W ramach tego sporu EEAE i in. zakwestionowali zgodność krajowych przepisów transponujących z dyrektywą 2002/92, zarzucając, że przepisy te utrudniają wykonywanie zawodu niezależnego pośrednika ubezpieczeniowego w Grecji. Jak wynika z akt sprawy, zgodnie z kwestionowanymi przepisami krajowymi, pracownik zakładu ubezpieczeń może wykonywać, okazjonalnie i z uwzględnieniem pułapu dochodów, działalność polegającą na pośrednictwie ubezpieczeniowym, bez konieczności spełnienia wymogów wynikających z omawianej dyrektywy.

I – Ramy prawne

A – Dyrektywa 2002/92

5. Zgodnie z motywami 9, 13 i 14 dyrektywy 2002/92:

- „(9) Poszczególne rodzaje osób lub instytucji, takie jak: agenci, brokerzy i podmioty gospodarcze »ubezpieczeń bankowych«, mogą rozpowszechniać produkty ubezpieczeniowe. Równe traktowanie podmiotów gospodarczych i ochrona konsumentów wymagają, aby wszystkie te osoby lub instytucje były objęte niniejszą dyrektywą.
- (13) Niniejszej dyrektywy nie powinno stosować się do osób praktykujących pośrednictwo ubezpieczeniowe jako działalność pomocniczą, na mocy pewnych ściśle określonych warunków.
- (14) Pośrednicy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni powinni być zarejestrowani we właściwym organie państwa członkowskiego, w którym zamieszkują lub w którym mieści się siedziba ich zarządu, pod warunkiem że spełniają oni ściśle określone wymogi zawodowe dotyczące ich kompetencji, nieposzlakowanej opinii, zakresu odpowiedzialności zawodowej i możliwości finansowych”.

6. Artykuł 1 ust. 1 dyrektywy 2002/92 przewiduje:

„Niniejsza dyrektywa ustanawia zasady podejmowania i prowadzenia działalności przez osoby fizyczne i prawne działające w państwie członkowskim lub osoby, które zamierzają tam podjąć działalność polegającą na pośrednictwie ubezpieczeniowym i reasekuracyjnym”.

7. Zgodnie z art. 2 pkt 3 dyrektywy 2002/92:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

[...]

- 3) »pośrednictwo ubezpieczeniowe« oznacza działalność polegającą na wprowadzaniu, proponowaniu lub przeprowadzaniu innych prac przygotowawczych do zawarcia umów ubezpieczenia lub zawieraniu takich umów, lub udzielaniu pomocy w administrowaniu i wykonywaniu takich umów, w szczególności w przypadku roszczenia.

Działalność taka nie jest uważana za pośrednictwo ubezpieczeniowe, jeżeli jest podejmowana przez zakład ubezpieczeń lub pracownika zakładu ubezpieczeń, za którego pełną odpowiedzialność ponosi zakład ubezpieczeń.

Nie jest również uważana za pośrednictwo ubezpieczeniowe działalność polegająca na okazjonalnym dostarczaniu informacji w kontekście innej działalności zawodowej, pod warunkiem że celem tej działalności nie jest udzielanie klientowi pomocy w zawieraniu lub wykonywaniu umowy ubezpieczenia, zawodowe zarządzanie roszczeniami zakładu ubezpieczeń i wycena szkody oraz rozpatrywanie roszczeń przez biegłych”.

8. Artykuł 3 tej dyrektywy zatytułowany „Rejestracja” stanowi w ust. 6:

„Państwa członkowskie zapewniają, że zakłady ubezpieczeń korzystają z usług pośrednictwa ubezpieczeniowego i reasekuracyjnego, świadczonych wyłącznie przez zarejestrowanych pośredników ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych i osoby określone w art. 1 ust. 2”.

9. Artykuł 4 ust. 1 omawianej dyrektywy stanowi:

„Pośrednicy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni posiadają właściwą wiedzę i umiejętności ustalone przez państwo członkowskie pochodzenia pośrednika [...]”.

Państwa członkowskie nie muszą stosować wymogu wskazanego w akapicie pierwszym niniejszego ustępu do wszystkich osób fizycznych pracujących w zakładzie, które prowadzą działalność w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego lub reasekuracyjnego. Państwa członkowskie zapewniają, że odpowiednia liczba osób wchodzących w skład struktur zarządzających tymi zakładami, odpowiedzialnych za pośrednictwo w odniesieniu do produktów ubezpieczeniowych i wszystkie pozostałe osoby bezpośrednio zaangażowane w pośrednictwo ubezpieczeniowe lub reasekuracyjne wykazują wiedzę i umiejętności niezbędne do wykonywania swoich obowiązków [...]”.

B – *Ustawodawstwo greckie*

1. Dekret prezydencki nr 190/2006

10. Dyrektywa 2002/92 została transponowana do prawa greckiego dekretem prezydenckim nr 190/2006⁴, który w art. 2 ust. 3 akapit drugi stanowi:

„»Pośrednictwo ubezpieczeniowe« oznacza każdą działalność polegającą na prezentowaniu, proponowaniu lub przeprowadzaniu prac przygotowawczych do zawarcia umów ubezpieczenia lub zawieraniu takich umów, lub udzielaniu pomocy w administrowaniu i wykonywaniu takich umów, w szczególności w przypadku roszczenia. Działalność taka nie jest uważana za pośrednictwo ubezpieczeniowe, jeżeli jest podejmowana przez zakład ubezpieczeń lub pracownika zakładu ubezpieczeń, z którym jest on związany umową o pracę i za którego zakład ubezpieczeń ponosi pełną odpowiedzialność [...]”.

2. Ustawa nr 3557/2007

11. Dekret prezydencki nr 190/2006 został zmieniony ustawą nr 3557/2007⁵, która w art. 15 ust. 2 wprowadziła do art. 2 ust. 3 wspomnianego dekretu nowy akapit o następującym brzmieniu:

„W drodze wyjątku pracownik zakładu ubezpieczeń w rozumieniu poprzedzającego akapitu może wykonywać działalność pośrednictwa ubezpieczeniowego i nie podlegać przepisom niniejszego dekretu, jeżeli jego roczny dochód brutto z takiej działalności nie przekracza łącznie kwoty pięciu tysięcy (5 000) EUR”.

4 — FEK A' 196.

5 — FEK A' 100/14.05.2007 r.

12. Zgodnie z art. 11 ust. 3 lit. b) ustawy nr 3557/2007, rozporządzenie ministra do spraw rozwoju, wydane w terminie trzydziestu (30) dni od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy szczegółowo określi dokumenty poświadczające podstawową znajomość działalności handlowej i zawodowej kandydatów na pośredników ubezpieczeniowych lub reasekuracyjnych, zależnych pośredników ubezpieczeniowych lub reasekuracyjnych, pracowników zakładów ubezpieczeń i pracowników zakładów pośrednictwa ubezpieczeniowego i reasekuracji, a także przypadki, w których podmioty te podlegają obowiązkowi dalszego kształcenia.

3. Rozporządzenie nr K3-8010

13. Rozporządzenie sekretarza stanu do spraw rozwoju nr K3-8010 z dnia 8 sierpnia 2007 r.⁶ zostało wydane na podstawie art. 11 ust. 3 lit. b) ustawy 3557/2007. Paragraf XX tego rozporządzenia stanowi:

„Pracownik zakładu ubezpieczeń może prowadzić działalność pośrednictwa ubezpieczeniowego bez podlegania obowiązkowi rejestracji we właściwej izbie handlowej, jeżeli jego roczny dochód brutto z takiej działalności pobierany w formie prowizji nie przekracza ogółem kwoty pięciu tysięcy EUR (5 000 EUR). Jeżeli jego roczny dochód brutto z takiej działalności przekracza wskazaną kwotę, pracownik musi dokonać rejestracji we właściwej izbie handlowej stosownie do warunków obowiązujących dla kategorii pośrednictwa ubezpieczeniowego, w ramach której postanowił się zarejestrować. Statusu [pracownika] ubezpieczeniowego nie można łączyć ze statusem konsultanta ubezpieczeniowego”.

II – Postępowanie główne, pytanie prejudycjalne i postępowanie przed Trybunałem

14. EEAE i in. reprezentują organizacje zawodowe mające na celu ochronę interesów zawodowych i finansowych ich członków, którzy prowadzą działalność w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego jako przedstawiciele wolnych zawodów. W dniu 29 października 2007 r. EEAE i in. wnieśli do sądu odsyłającego skargę o stwierdzenie nieważności między innymi paragrafu XX rozporządzenia nr K3-8010. W skardze zakwestionowali oni zgodność tego paragrafu z dyrektywą 2002/92 w zakresie, w jakim wyłącza on pod pewnymi warunkami jej stosowanie w odniesieniu do pracowników zakładów ubezpieczeń prowadzących działalność pośrednictwa ubezpieczeniowego bez posiadania kwalifikacji wymaganych zgodnie z art. 4 ust. 1 tej dyrektywy.

15. Jak wynika z postanowienia odsyłającego, sąd odsyłający powziął wątpliwość co do zasadności skargi o stwierdzenie nieważności paragrafu XX rozporządzenia nr K3-8010. Bowiem zdaniem tego sądu, skoro przepisy greckie, interpretowane zgodnie z dyrektywą, 2002/92 zapewniają, że pracownik zakładu ubezpieczeń wykonujący okazjonalnie działalność pośrednictwa ubezpieczeniowego wykonuje ją zawsze na odpowiedzialność i pod nadzorem zakładu ubezpieczeń, który zapewnia mu również niezbędne kształcenie, to należy uznać, że wymogi określone w dyrektywie zostały spełnione, niezależnie od więzi istniejącej, podczas wykonywania tej działalności, pomiędzy pracownikiem a zakładem ubezpieczeń.

16. Mając jednak na względzie to, że inna izba tego sądu nie wydaje się podzielać tego stanowiska, Symvoulio tis Epikrateias (Grecja) postanowiła zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy wykładni art. [2] [pkt] 3 akapit drugi dyrektywy 2002/92, zgodnie z którym: »[d]ziałalność taka [wskazana w akapicie pierwszym tego przepisu] nie jest uważana za pośrednictwo ubezpieczeniowe, jeżeli jest podejmowana przez zakład ubezpieczeń lub pracownika zakładu ubezpieczeń, za którego pełną odpowiedzialność ponosi zakład ubezpieczeń«, należy dokonywać w ten sposób, że umożliwia

⁶ — FEK B' 1600/17.08.2007 r., zwane dalej „rozporządzeniem nr K3-8010”.

on pracownikowi zakładu ubezpieczeń niespełniającemu wymogów, o których mowa w art. 4 ust. 1 dyrektywy, wykonywanie – okazjonalne i nie jako główną działalność zawodową – działalności pośrednictwa ubezpieczeniowego również w sytuacji, gdy pracownik taki nie działa w ramach stosunku pracy podporządkowanej względem zakładu, który w każdym razie nadzoruje jego czynności, czy też należy uznać, że dyrektywa zezwala na taką działalność jedynie, gdy jest ona wykonywana w ramach stosunku pracy podporządkowanej?”.

17. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym został zarejestrowany w sekretariacie Trybunału w dniu 3 listopada 2011 r. Uwagi na piśmie zostały przedstawione przez EEAE i in., OASE, rządy grecki, belgijski, cypryjski i austriacki, jak również przez Komisję Europejską. W rozprawie, która odbyła się w dniu 20 czerwca 2013 r., wzięli udział OASE, rząd grecki oraz Komisja.

III – Analiza

A – Dyrektywa 2002/92

1. Cel i zakres stosowania dyrektywy 2002/92

18. Tytułem wstępu zaznaczę, że z akt sprawy zdaje się wynikać, iż literalna wykładnia odpowiednich przepisów dyrektywy 2002/92 nie prowadzi do jednoznacznego rezultatu, który umożliwiłby sądowi odsyłającemu rozstrzygnięcie rozpoznawanego przezeń sporu. Z tego względu należy odwołać się do utrwalonego orzecznictwa, zgodnie z którym aby określić zakres przepisu prawa Unii, należy uwzględnić zarówno jego cele, jak i jego kontekst oraz brzmienie⁷.

19. Jest powszechnie wiadomym, że pośrednicy ubezpieczeniowi odgrywają główną rolę w dystrybucji produktów ubezpieczeniowych w Unii. Jak wynika z motywów 6 i 7 dyrektywy 2002/92, ma ona na celu eliminowanie przeszkód, które napotykają owi pośrednicy, jeżeli chodzi o korzystanie ze swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług. Pośrednicy ubezpieczeniowi odgrywają również ważną rolę w ochronie interesów ubezpieczonych, nie tylko poprzez dystrybucję produktów ubezpieczeniowych oferowanych przez różne zakłady ubezpieczeń, lecz przede wszystkim poprzez świadczenie doradztwa i wsparcia ubezpieczonym oraz analizę ich konkretnych potrzeb⁸.

20. Dyrektywa 2002/92, pomyślana jako narzędzie harmonizacji wyrażające nowe podejście polegające na wprowadzaniu regulacji prawnych odnoszących się do jakiejś działalności, a nie do danego podmiotu⁹, ustanowiła zatem zasady dotyczące podejmowania i wykonywania działalności w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego, nakładając w szczególności na pośredników ubezpieczeniowych obowiązki takie jak rejestracja oraz przestrzeganie minimalnych wymogów zawodowych¹⁰. Dyrektywa ta stanowi także instrument ochrony ubezpieczonych oraz ma na celu ułatwienie konsumentom dostępu do produktów ubezpieczeniowych.

7 — Zobacz wyrok z dnia 19 lipca 2012 r. w sprawie C-33/11 A, pkt 27.

8 — Projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego [COM(2000) 511 wersja ostateczna].

9 — W przeciwieństwie do dyrektywy Rady 77/92/EWG z dnia 13 grudnia 1976 r. w sprawie środków mających ułatwić skuteczne osiągnięcie swobody przedsiębiorczości oraz swobody świadczenia usług w odniesieniu do działalności agentów i brokerów ubezpieczeniowych (ex ISIC grupa 630) i w szczególności środków przejściowych dotyczących tych działalności (Dz.U. 1977, L 26, s. 14), dyrektywa 2002/92 nie dokonuje harmonizacji ze względu na istniejące kategorie pośredników, lecz poprzez całościowe uregulowanie pośrednictwa ubezpieczeniowego.

10 — Zgodnie z art. 3 i 4 dyrektywy 2002/92, podstawowe wymogi związane są z rejestracją, kwalifikacjami zawodowymi, nieposzlakowaną opinią oraz objęciem ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej, jak również z ochroną środków należących do klientów.

21. W tym celu dyrektywa 2002/92 wprowadza system wzajemnego uznawania¹¹ na podstawie zharmonizowanych kwalifikacji oraz ograniczenia w korzystaniu z pośrednictwa, wyrażające się w tym, że zakłady ubezpieczeń mogą korzystać wyłącznie z usług świadczonych przez zarejestrowanych pośredników ubezpieczeniowych¹².

22. Nowe funkcjonalne podejście przyjęte w dyrektywie 2002/92 powoduje, że jej zakres stosowania wyznaczany jest bądź poprzez określenie pojęcia działalności pośrednictwa¹³, bądź poprzez wyłączenie z tego zakresu osób oferujących pewne rodzaje usług pośrednictwa¹⁴.

2. Definicja pośrednictwa i pośrednika

23. Jeżeli chodzi o definicję działalności „pośrednictwa ubezpieczeniowego” przyjętą w art. 2 pkt 3 dyrektywy 2002/92, to pojęcie to oznacza działalność polegającą na wprowadzaniu, proponowaniu lub przeprowadzaniu innych prac przygotowawczych do zawarcia umów ubezpieczenia lub zawieraniu takich umów, lub udzielaniu pomocy w administrowaniu i wykonywaniu takich umów, w szczególności w przypadku roszczenia.

24. Jednakże zgodnie art. 2 pkt 3 akapit drugi dyrektywy, działalność taka nie jest uważana za pośrednictwo ubezpieczeniowe, jeżeli jest podejmowana przez zakład ubezpieczeń lub pracownika zakładu ubezpieczeń, za którego pełną odpowiedzialność ponosi zakład ubezpieczeń. Oznacza to, że te kategorie osób nie podlegają wymogom nałożonym przez omawianą dyrektywę, mimo że są uprawnione do prowadzenia działalności polegającej na proponowaniu umów ubezpieczenia, zawierania takich umów lub administrowania nimi. Swoją drogą uważam, że dokonane przez tę dyrektywę rozróżnienie na czynności zakładu ubezpieczeń i czynności pracowników jest zbyt cenne, z wyjątkiem przypadków zawierania umów przy braku bezpośredniego kontaktu z przedstawicielem zakładu¹⁵.

25. Natomiast w trzecim akapicie tego samego art. 2 pkt 3 dyrektywa 2002/92 wyłącza z pojęcia pośrednictwa działalność polegającą na okazjonalnym dostarczaniu informacji w kontekście innej działalności zawodowej¹⁶.

26. Ponadto niektóre rodzaje działalności, mimo że wchodzą w zakres pojęcia pośrednictwa ubezpieczeniowego, zostały wyłączone z zakresu stosowania dyrektywy 2002/92 na podstawie jej art. 1 ust. 2. Odnosi się to do kategorii osób oferujących umowy ubezpieczenia spełniające łącznie wszystkie wymienione w tym przepisie warunki, w tym warunek dotyczący reguły de minimis, zgodnie z którą kwota składki rocznej nie może przekraczać 500 EUR, jak również warunek dotyczący okresu obowiązywania umowy, który nie może przekraczać pięciu lat.

11 — Wyżej wymieniony projekt dyrektywy [COM(2000) 511 wersja ostateczna].

12 — Oraz przez osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 tej dyrektywy. Pośrednicy zarejestrowani w danym państwie członkowskim mogą prowadzić działalność w innych państwach członkowskich na zasadzie swobodnego świadczenia usług lub poprzez utworzony oddział. Państwa członkowskie mają możliwość uzupełniania wymogów zawodowych przewidzianych w omawianej dyrektywie, lecz wyłącznie w odniesieniu do pośredników zarejestrowanych w tych państwach.

13 — Artykuł 2 pkt 3 i 4 omawianej dyrektywy.

14 — Artykuł 1 ust. 2 i 3 omawianej dyrektywy.

15 — Jak na przykład w przypadku zawierania umowy za pośrednictwem Internetu.

16 — Jak może to mieć miejsce na przykład w przypadku adwokata, notariusza, biegłego, konsultanta, który okazjonalnie dostarcza informacje, nie proponując jednak zawarcia umowy ubezpieczenia.

27. Dyrektywa 2002/92 posługuje się zatem funkcjonalną definicją pojęcia pośrednictwa umożliwiającą uchwycenie różnych kategorii pośredników (broker, agent, dalszy agent), mającą jednocześnie zastosowanie do innych kanałów dystrybucji, takich jak bankowość ubezpieczeniowa¹⁷. Jak bowiem wynika z motywu 9 tej dyrektywy, dystrybutorami produktów ubezpieczeniowych może być wiele różnych osób i instytucji¹⁸.

28. Jeżeli chodzi o pojęcie pośrednika ubezpieczeniowego zawarte w art. 2 pkt 5 dyrektywy 2002/92, to oznacza ono dowolną osobę fizyczną lub prawną, która podejmuje lub prowadzi pośrednictwo ubezpieczeniowe za wynagrodzeniem. Wynika z tego, że chodzi o działalność wykonywaną profesjonalnie oraz że osoby, które wykonują działalność pośrednictwa, nie otrzymując w zamian świadczenia pieniężnego lub świadczenia mającego wartość ekonomiczną, nie są uważane za pośredników w rozumieniu tej dyrektywy.

29. Należy w tym względzie podkreślić, że wykonywanie zawodu pośrednika ubezpieczeniowego możliwe jest także w formie pośrednictwa zależnego. Zgodnie z art. 2 pkt 7 omawianej dyrektywy osoba, która prowadzi działalność w takiej formie, działa w imieniu i na rachunek jednego lub większej liczby zakładów ubezpieczeń.

30. Należy ponadto zauważyć, że zgodnie z nowym podejściem, dyrektywa 2002/92 nie przejmuje istniejących na poziomie krajowym rozróżnień pomiędzy różnymi typami pośrednictwa. Od momentu podjęcia prac przygotowawczych nie było bowiem możliwości dokonania rozróżnienia we wszystkich państwach członkowskich na agentów i brokerów¹⁹. W konsekwencji zawód pośrednika ubezpieczeniowego w rozumieniu tej dyrektywy w państwach członkowskich odpowiada kilku podkategoriom zawodowym²⁰. Ponieważ jednak omawiana dyrektywa przewiduje minimalne wymogi dotyczące zasad i treści informacji, które pośrednicy ubezpieczeniowi mają obowiązek dostarczać potencjalnym klientom, ci ostatni powinni mieć możliwość sprawdzenia, z jakim rodzajem pośrednika mają do czynienia²¹.

17 — Zobacz prace przygotowawcze nad omawianą dyrektywą [COM(2000) 511 wersja ostateczna].

18 — Jednak jak wynika z projektu zmian dyrektywy 2002/92, nie ma ona zastosowania do wszystkich sprzedawców ubezpieczeń, takich jak same zakłady ubezpieczeń. W ramach zmian zaproponowano zatem poszerzenie zakresu stosowania tej dyrektywy w tym kierunku. Zobacz pkt 59 niniejszej opinii.

19 — Pojęcia te były rozróżnione w dyrektywie 77/92 uchylonej dyrektywą 2002/92 i odpowiadały różnym zawodom związanym ze sprzedażą ubezpieczeń w państwach członkowskich.

20 — Z akt sprawy wynika, że przepisy greckie wyróżniają pięć kategorii pośredników ubezpieczeniowych, to znaczy agentów ubezpieczeniowych, brokerów ubezpieczeniowych, doradców ubezpieczycieli, „koordynatorów doradców ubezpieczycieli” oraz sporną kategorię pracowników zakładów ubezpieczeń. Fińskie przepisy dotyczące pośrednictwa rozróżniają agentów będących osobami fizycznymi lub prawnymi działającymi w imieniu i na odpowiedzialność ubezpieczyciela oraz brokerów, którzy prowadzą działalność pośrednictwa na podstawie umowy z podmiotem niebędącym ubezpieczycielem [zob. Laki vakuutusdustuksesta nr 570 (ustawa nr 570 o pośrednictwie ubezpieczeniowym) z dnia 15 lipca 2005 r.]. Przepisy belgijskie przewidują trzy kategorie pośredników: brokera, który jest pośrednikiem kojarzącym ubezpieczonych z zakładami ubezpieczeń i nie jest związany w zakresie wyboru zakładu; agenta będącego pośrednikiem, który na podstawie jednej lub większej liczby umów lub pełnomocnictw wykonuje działalność pośrednictwa w imieniu i na rachunek jednego lub kilku zakładów ubezpieczeń; wreszcie dalszego agenta, czyli pośrednika, za którego działanie odpowiedzialność ponosi broker lub agent (zob. stronę internetową www.fsma.be). Natomiast w prawie francuskim kodeks ubezpieczeń (art. R511-2) wyróżnia sześć kategorii pośredników, przy czym pośrednik ma prawo wykonywania działalności w różnych kategoriach, takich jak: broker ubezpieczeniowy, generalny agent ubezpieczeniowy, pełnomocnik ubezpieczeniowy, oznaczający osobę fizyczną niebędącą pracownikiem i osobę prawną upoważnioną przez zakład ubezpieczeń, pełnomocnik pośrednika ubezpieczeniowego oznaczający osobę fizyczną niebędącą pracownikiem i osobę prawną upoważnioną przez brokera, agenta generalnego, pełnomocnika ubezpieczeniowego, pełnomocnika pośrednika ubezpieczeniowego i wreszcie pośrednika zagranicznego (zob. J. Bigot, *L'intermédiation en assurance: les nouvelles règles du jeu*, *La semaine Juridique, édition générale*, nr 47, listopad 2006, I-189).

21 — Zobacz ww. projekt dyrektywy [COM(2000) 511 wersja ostateczna] i rozdział III dyrektywy 2002/92.

3. Przykłady transpozycji dyrektywy 2002/92

31. Warto wreszcie zauważyć, że z uwagi na odrębności dotyczące zakresu stosowania dyrektywy 2002/92 i definicji w niej zawartych państwa członkowskie przyjęły różne rozwiązania zmierzające do jej transpozycji. I tak zgodnie z ustawodawstwem francuskim należy odróżnić działalność pozostającą poza zakresem pośrednictwa od działalności wchodzącej w zakres definicji pośrednictwa ubezpieczeniowego, ale niepodlegającej związaniem z tym wymogom²². Natomiast przepisy fińskie zawierają ogólną definicję pośrednictwa, określając jednocześnie rodzaje działalności „niestanowiące pośrednictwa”, obejmujące działalność zakładów ubezpieczeń i ich pracowników²³.

32. Państwa członkowskie przewidziały również wyjątki w odniesieniu do obowiązku wpisu do krajowego rejestru pośredników ubezpieczeniowych, jak na przykład w prawie belgijskim w przypadku ubezpieczenia ryzyk własnego przedsiębiorstwa pośrednika lub w przypadku pośrednictwa dotyczącego umów ubezpieczenia spełniających wszystkie przesłanki określone w art. 1 ust. 2 dyrektywy 2002/92²⁴. To samo przewidują przepisy Zjednoczonego Królestwa w przypadku okazjonalnego dostarczania informacji z dziedziny ubezpieczeń lub w przypadku oferowania umów ubezpieczenia o charakterze uzupełniającym w stosunku do głównej działalności, z zastrzeżeniem warunków dotyczących okresu umowy i pułapu dochodów²⁵.

33. Na przedstawione pytanie należy odpowiedzieć, mając na względzie powyższe uwagi.

B – Co do zakresu pojęcia pośrednictwa ubezpieczeniowego

1. Sporne przepisy krajowe w postępowaniu głównym

34. Poprzez przedstawione pytanie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy zawarty w art. 2 pkt 3 dyrektywy 2002/92 zakres pojęcia pośrednictwa obejmuje sytuację, w której pracownik²⁶ zakładu ubezpieczeń niespełniający wymogów w zakresie kwalifikacji obowiązujących na podstawie dyrektywy pośredników ubezpieczeniowych i niedziałający w ramach stosunku podporządkowania, lecz którego czynności podlegają nadzorowi, ma prawo wykonywać okazjonalnie działalność pośrednictwa ubezpieczeniowego.

35. Należy przede wszystkim uściślić, że działalność w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego jest w prawie greckim regulowana kilkoma aktami prawnymi różnej rangi, których brzmienie może rodzić pewne wątpliwości. Definicja pośrednictwa ubezpieczeniowego zawarta jest bowiem w dekreście prezydenckim nr 190/2006, zmienionym następnie ustawą nr 3557/2007. Ustawa ta wprowadza związane z pułapem dochodów odstępstwo od wspomnianej definicji, mające zastosowanie do wszystkich pracowników zakładu ubezpieczeń. Powołany przepis wydaje się zatem zwalniać tych pracowników z formalności związanych z wykonywaniem działalności pośrednictwa, nie uściślając jednak, na kim spoczywają wyłączone w ten sposób obowiązki związane z tą działalnością. Wreszcie, na podstawie upoważnienia zawartego w ustawie nr 3557/2007, zostało wydane rozporządzenie nr K3-8010, które określa dość mało precyzyjne zasady stosowania omawianego odstępstwa.

22 — D. Langé, *Les intermédiaires d'assurance à l'heure du marché unique: la réforme de l'intermédiation en assurance*, *Revue général du droit des assurances*, nr 2006-4, s. 857. Zwracam uwagę, że przykładem takiego wyjątku w ustawodawstwie francuskim są zakłady ubezpieczeń zwane zakładami „bez pośredników”, które prowadzą dystrybucję produktów ubezpieczeniowych poprzez swoje zdecentralizowane oddziały, gdzie klientów obsługują pracownicy. Pracownicy tych zakładów ubezpieczeń nie zaliczają się do kategorii zawodowej pośredników ubezpieczeniowych i nie podlegają obowiązkowi rejestracji.

23 — Zobacz ustawa nr 570 z dnia 15 lipca 2005 r.

24 — Odnosnie do opisu wyjątków obowiązujących w prawie belgijskim zob. strona internetowa: www.fsma.be.

25 — Odnosnie do systemu obowiązującego w Zjednoczonym Królestwie, zob. strona internetowa: www.fsa.gov.uk/pubs/other/ins_reg.pdf.

26 — Zwracam uwagę, że pojęcie „pracownik” (po francusku „salarié”) zostało przetłumaczone w różnych wersjach językowych dyrektywy 2002/92 jako: „σπάλληλος” (po grecku), „empleado” (po hiszpańsku), „Angestellter” (po niemiecku), „employee” (po angielsku), „impiegato” (po włosku), „työntekijä” (po fińsku), „anställd” (po szwedzku), co uzasadnia stosowanie szerszego pojęcia „employé”.

36. Jednakże ponieważ skarga przed sądem odsyłającym dotyczy wyłącznie stwierdzenia nieważności rozporządzenia nr K3-8010, niniejsza analiza ograniczy się jedynie do tego rozporządzenia, a w szczególności jego paragrafu XX.

37. Z akt sprawy wynika bowiem, że zakwestionowane przed sądem odsyłającym przepisy krajowe wprowadzają wyjątek, którego zakres nie pokrywa się z zakresem stosowania wyłączenia znajdującego się w art. 2 pkt 3 dyrektywy 2002/92 z tego względu, że umożliwiał on każdemu pracownikowi zakładu ubezpieczeń okazjonalne wykonywanie działalności pośrednictwa ubezpieczeniowego za wynagrodzeniem, którego pułap został określony na kwotę 5 000 EUR, bez konieczności spełnienia szczególnych warunków obowiązujących na podstawie art. 4 ust. 1 omawianej dyrektywy. Ponadto z akt sprawy wynika, że pracownik sektora ubezpieczeniowego nie może wykonywać działalności doradcy ubezpieczeniowego, natomiast ma on uprawnienie do wykonywania działalności pośrednictwa.

38. Można w tym względzie zauważyć, że uczestnicy postępowania, którzy w niniejszej sprawie złożyli uwagi na piśmie, bronią rozbieżnych stanowisk. I tak zdaniem EEAE i in., paragraf XX rozporządzenia nr K3-8010 jest niezgodny z dyrektywą 2002/92, ponieważ zrównuje on pracownika zakładu ubezpieczeń z pośrednikiem ubezpieczeniowym. Zdaniem rządów belgijskiego i austriackiego wykładni art. 2 pkt 3 akapit drugi dyrektywy należy dokonywać w ten sposób, że pracownik zakładu ubezpieczeń, który nie posiada kwalifikacji przewidzianych w art. 4 ust. 1 powołanej dyrektywy, nie ma prawa wykonywać okazjonalnie działalności pośrednictwa ubezpieczeniowego.

39. OASE, jak również rządy grecki i cypryjski proponują uznać, że w świetle art. 2 pkt 3 akapit drugi dyrektywy 2002/92 pracownik zakładu ubezpieczeń nieposiadający kwalifikacji przewidzianych w art. 4 ust. 1 tej dyrektywy może, okazjonalnie i nie w ramach swojej głównej działalności zawodowej, wykonywać działalność pośrednictwa ubezpieczeniowego.

40. Wreszcie Komisja ze swojej strony twierdzi, że odstępstwo przewidziane w art. 2 pkt 3 omawianej dyrektywy ma zastosowanie do działalności wykonywanej przez pracowników zakładu ubezpieczeń, za którą pełną odpowiedzialność ponosi pracodawca, nawet gdy działalność ta nie jest wykonywana wyłącznie w ramach wiążącego ich „kontraktu pracowniczego”.

2. Zasady wykonywania działalności pośrednictwa określone w dyrektywie 2002/92

41. Sądzę, że z punktu widzenia zakresu stosowania dyrektywy 2002/92 należałoby rozróżnić trzy podstawowe sytuacje związane z wykonywaniem działalności pośrednictwa.

42. W pierwszej kolejności należy wyróżnić przypadek rozpatrywany w niniejszej sprawie w postępowaniu głównym, to znaczy przypadek pracownika towarzystwa ubezpieczeniowego. W takiej sytuacji, mimo że działalność pracownika może potencjalnie wchodzić w zakres rodzajowej definicji pośrednictwa ubezpieczeniowego, z omawianej dyrektywy wynika, że nie jest ona uznawana za taką działalność.

43. Jak zauważył rząd austriacki, jedną z przyczyn wyłączenia tej działalności z zakresu stosowania dyrektywy 2002/92, a w konsekwencji zwolnienia wykonujących ją osób z wymogów przewidzianych przez tę dyrektywę, jest założenie, że zakłady ubezpieczeń lub ich pracownicy spełniają wymogi zawodowe gwarantujące ochronę ubezpieczonych, zwłaszcza że zgodnie z omawianą dyrektywą zakłady ubezpieczeń uzyskują swój status po uprzednim uzyskaniu zgody administracyjnej, o której mowa w art. 6 pierwszej dyrektywy Rady 79/267/EWG z dnia 5 marca 1979 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych dotyczących podejmowania i prowadzenia działalności w dziedzinie bezpośrednich ubezpieczeń na życie (Dz.U. L 63, s. 1).

44. Moim zdaniem takie określenie zakresu stosowania dyrektywy 2002/92 ma przede wszystkim na celu po pierwsze, umożliwienie zakładom ubezpieczeń sprzedaży ich własnych produktów ubezpieczeniowych oraz po drugie, umożliwienie działania w charakterze pośredników na potrzeby sprzedaży produktów innych towarzystw ubezpieczeniowych, na przykład należących do tej samej grupy lub powiązanych z nimi umowami handlowymi lub innymi. Powyższe uwagi mają rzecz jasną zastosowanie do pracowników tych zakładów.

45. Skoro bowiem zakład może działać wyłącznie poprzez swoich pracowników, należy uznać, że gdy owi pracownicy działają w imieniu i na rachunek swojego pracodawcy, są oni tożsami z tym zakładem, a w konsekwencji ich działalność jest wyłączona z zakresu stosowania dyrektywy. W takiej sytuacji stosunek umowny ustanowiony w związku ze sprzedażą poprzez pośrednictwo ubezpieczeniowe wiąże zatem zakład ubezpieczeń i ubezpieczonego, natomiast pracownik działa wyłącznie jako pełnomocnik zakładu.

46. Ponadto, jeśli chodzi o węzeł prawny między zakładem ubezpieczeń a pracownikiem, Komisja słusznie zauważa, że wykładni art. 2 pkt 3 dyrektywy 2002/92 należy dokonywać w taki sposób, że obejmuje on działalność wykonywaną przez pracowników zakładu ubezpieczeń, za których pełną odpowiedzialność ponosi ich pracodawca, nawet gdy działalność ta nie jest wykonywana wyłącznie w ramach ich „kontraktu pracowniczego” w rozumieniu krajowych przepisów prawa pracy. Uwzględnienie różnorodnych stosunków umownych, jakie potencjalnie mogą łączyć pracownika z pracodawcą w różnych państwach członkowskich, uniemożliwiłoby bowiem dokonanie jednolitej wykładni omawianego odstępstwa²⁷. Poza tym uważam, że zasady wynagradzania pracownika nie mają znaczenia w świetle definicji zawartych w omawianej dyrektywie.

47. Moim zdaniem natomiast skuteczność dyrektywy 2002/92 wyklucza, by pracownicy zakładu ubezpieczeń mieli prawo prowadzić we własnym imieniu działalność pośrednictwa, nie spełniając wymogów przewidzianych w omawianej dyrektywie. Jak zauważył rząd belgijski w odniesieniu do działalności pośrednictwa ubezpieczeniowego wykonywanej okazjonalnie i jako działalność dodatkowa poza zakresem umowy o pracę łączącej pracownika z zakładem ubezpieczeń, sporne przepisy krajowe w postępowaniu głównym wykraczają poza ramy art. 2 pkt 3 akapit drugi wspomnianej dyrektywy. Nie chodzi tu już bowiem o bezpośrednią sprzedaż produktów ubezpieczeniowych, lecz o pośrednictwo ubezpieczeniowe w ścisłym znaczeniu.

48. Tymczasem z akt sprawy wynika, że przepisy krajowe będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym umożliwiają pracownikowi zakładu ubezpieczeń występowanie w podwójnej roli, ponieważ może on działać jednocześnie w charakterze pracownika działającego w imieniu swego pracodawcy, jak i w charakterze niezależnego agenta bez kwalifikacji, o ile tylko nie przekroczy pewnego pułapu dochodów²⁸. Można zauważyć, że powołane przepisy w efekcie umożliwiają trójstronną konfigurację kontraktową obejmującą po pierwsze pracownika i ubezpieczonego, po drugie tego samego ubezpieczonego i zakład ubezpieczeń, a po trzecie pracownika i zakład ubezpieczeń. Co więcej, przepisy te wprowadzają zamęt, oddziałując na zasady podziału odpowiedzialności w odniesieniu do szczególnych zobowiązań pośrednika względem ubezpieczonego.

27 — Należy w tym względzie zauważyć, że ponieważ prawo pracy nie jest przedmiotem harmonizacji na poziomie Unii, w prawie krajowym istnieją różnorodne rozwiązania wynikające z zasady swobody umów. Zatem podstawowym łącznikiem może być stosunek pracy w szerokim rozumieniu bądź też umowa o pracę. Z tego względu, w rozumieniu prawa Unii, wykładni pojęcia „pracowników” towarzystw ubezpieczeniowych na potrzeby wyłączenia z zakresu pojęcia pośrednictwa należałoby logicznie dokonywać w taki sposób, że dotyczy ono takich stosunków umownych pomiędzy pracownikiem a zakładem ubezpieczeń, które charakteryzują się podporządkowaniem. Tymczasem w przypadku stosunku umownego charakteryzującego się równością stron żadna z nich nie może być uznana za pracownika.

28 — Jeśli chodzi o pułap dochodów, należy uściślić, że już w trakcie prac przygotowawczych nad dyrektywą 2002/92 wykluczono, aby określać jej zakres stosowania poprzez odniesienie do pewnego poziomu działalności pośredników ubezpieczeniowych (na przykład w zależności od rocznej sumy zebranych składek), aby w ten sposób nie wykluczyć z zakresu jej stosowania „drobnych” pośredników, co do których uznaje się, że nie gwarantują ubezpieczonym odpowiedniego poziomu ochrony. Zobacz ww. projekt dyrektywy [COM(2000) 511] wersja ostateczna.

49. Tymczasem moim zdaniem, mając na uwadze przede wszystkim zakres stosowania dyrektywy 2002/92 związany z pojęciem pośrednictwa ubezpieczeniowego, należy stwierdzić, że dopuszczenie takiej możliwości byłoby równoznaczne z obejściem celu tej dyrektywy, wymogów dotyczących kwalifikacji zawodowych pośredników, jak również względu ochrony ubezpieczonych.

50. Należy w tym kontekście podkreślić, że różnica pomiędzy pracownikiem zakładu ubezpieczeń zobowiązanym do lojalności wobec swojego pracodawcy a pośrednikiem ubezpieczeniowym polega w szczególności na stopniu niezależności i bezstronności, gdyż uznaje się, iż pośrednik świadczy doradztwo zgodnie z ciężącym na nim obowiązkiem obiektywnej analizy, inaczej niż pracownik, który działa w imieniu i w interesie zakładu ubezpieczeń. Proponowana wykładnia jest zgodna z celem dyrektywy 2002/92, którym jest umożliwienie pośrednikom łatwiejszego korzystania ze swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług. Tymczasem status pracownika zakładu ubezpieczeń wyklucza sam w sobie korzystanie z tych swobód.

51. Co prawda rząd grecki słusznie podnosi, że wspomniana dyrektywa nie dokonuje wyczerpującej harmonizacji. Nie ma to jednak żadnego wpływu na jej cel, jakim jest ustanowienie minimalnych wymogów w zakresie wiedzy i umiejętności zawodowych pośredników, po to aby stworzyć prawdziwy europejski rynek pośrednictwa ubezpieczeniowego. Dyrektywa ta pozostawia więc zakres swobody jeżeli chodzi o procedury, lecz nie jeżeli chodzi o samą zasadę minimalnego poziomu wymogów w przypadkach, gdy wykonywana działalność stanowi pośrednictwo ubezpieczeniowe.

52. W każdym razie postanowienia art. 4 ust. 1 akapit czwarty dyrektywy 2002/92, zgodnie z którymi państwa członkowskie nie mają obowiązku stosowania wymogów dotyczących właściwej wiedzy i umiejętności do wszystkich osób zatrudnionych w zakładach ubezpieczeń, stanowią niewątpliwie analogiczne dostosowanie wymogów jak w przypadku zawodów regulowanych. A zatem podobnie jak w przypadku kancelarii prawnej, która zatrudnia prawników niewpisanych na listy samorządu zawodowego oraz personel nieposiadający pełnego wykształcenia prawniczego, oczywiste jest, że nie wszyscy pracownicy zakładu ubezpieczeń muszą spełniać wymogi dotyczące kwalifikacji zawodowych.

53. W drugiej kolejności należy przeanalizować przypadek zależnego pośrednika ubezpieczeniowego w rozumieniu art. 2 pkt 7 dyrektywy 2002/92, za którego działania pełną odpowiedzialność ponosi zakład ubezpieczeń lub inny pośrednik²⁹.

54. Z prawnego punktu widzenia jest to agent takiego zakładu ubezpieczeń lub innego pośrednika, który z uwagi na swój niezależny status nie jest z nimi utożsamiany³⁰. Zgodnie z art. 12 ust. 1 dyrektywy 2002/92 pośrednicy ubezpieczeniowi mają jednakże obowiązek poinformować klienta o okolicznościach mogących mieć wpływ na ich bezstronność, w szczególności o tym, czy ich doradztwo jest oparte na podstawie obowiązku przeprowadzenia bezstronnej analizy. Pośrednicy zależni, inaczej niż zakłady ubezpieczeń lub ich pracownicy, obowiązani są poinformować o braku bezstronności.

55. Zwracam jednakże uwagę, że pośrednik zależny ma obowiązek działania w charakterze pośrednika w imieniu i na rachunek zakładu ubezpieczeń. Moim zdaniem wyklucza to, aby pracownik mógł jednocześnie działać jako pracownik i jako pośrednik zależny swojego pracodawcy.

29 — Rozszerzenie definicji zależnego pośrednika ubezpieczeniowego na pośredników, za których odpowiedzialność ponosi inny pośrednik, jest przewidziane w zmienionym art. 2 zmodyfikowanej dyrektywy 2002/92 {zob. projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady o pośrednictwie ubezpieczeniowym [COM(2012) 360 wersja ostateczna]}.

30 — Zawód agenta zależnego występuje w innych dyrektywach dotyczących rynków finansowych, jak na przykład w dyrektywie Rady 93/22/EWG z dnia 10 maja 1993 r. w sprawie usług inwestycyjnych w zakresie papierów wartościowych (Dz.U. L 141, s. 27) oraz w dyrektywie 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych zmieniającej dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 93/22/EWG (Dz.U. L 145, s. 1).

56. Funkcja pośrednictwa zależnego oznacza bowiem nieuchronnie, że pośrednictwo ma charakter dodatkowy względem innej działalności. W przypadku gdyby było dopuszczalne, aby tę „inną działalność” stanowił stosunek pracy z towarzystwem ubezpieczeniowym, rodziłoby się pytanie, jakie konsekwencje należałoby z tego wyciągnąć, aby zapewnić ochronę ubezpieczonych i uniknąć pomieszania tych dwóch różnych ról.

57. Zakwestionowane w postępowaniu głównym przepisy umożliwiają każdemu pracownikowi zakładu ubezpieczeń, a więc zgodnie z literalną wykładnią także personelowi technicznemu, personelowi ochrony czy utrzymania porządku, zarobkowanie w charakterze pośrednika handlowego na wzór brokera w rozumieniu prawa o obligacjach³¹. Z drugiej strony pełnomocnik greckiego rządu zdawał się w trakcie rozprawy kwestionować taką wykładnię przepisów krajowych, nie wykazując jednak istnienia w prawie krajowym przepisów, które zastrzegałyby tę możliwość wyłącznie dla wyspecjalizowanych pracowników zakładów ubezpieczeń.

58. Wreszcie w trzeciej kolejności należy przywołać przypadek niezależnego pośrednika ubezpieczeniowego działającego wobec zakładu ubezpieczeń jako przedstawiciel klienta. W takich przypadkach dyrektywa 2002/92 ma pełne zastosowanie, a państwa członkowskie obowiązane są określić wymogi dotyczące wiedzy i umiejętności, jakimi powinni wykazywać się pośrednicy.

59. Zauważę w tym względzie, że w ramach modyfikacji dyrektywy 2002/92 przewiduje się poszerzenie jej zakresu stosowania w taki sposób, aby objąć nim zawieranie umów ubezpieczenia przez zakłady ubezpieczeń i reasekuracji bez udziału pośredników ubezpieczeniowych. Projekt zmienionej dyrektywy zakłada również jej stosowanie do wszystkich kanałów dystrybucji (ubezpiezcycieli bezpośrednich, wypożyczalni samochodów itp.)³². Należy podkreślić, że zmieniona dyrektywa przewiduje, iż polisy ubezpieczeniowe sprzedawane dodatkowo przy sprzedaży usług zostaną objęte zakresem jej stosowania³³.

IV – Wnioski

60. Mając na względzie powyższe rozważania, proponuję odpowiedzieć na pytanie przedstawione przez Symvoulio tis Epikrateias co następuje:

Wykładni art. 2 pkt 3 akapit drugi dyrektywy 2002/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego należy dokonywać w ten sposób, że pracownik zakładu ubezpieczeń nieposiadający kwalifikacji przewidzianych w art. 4 ust. 1 powołanej dyrektywy nie może prowadzić, okazjonalnie i poza ramami stosunku podporządkowania wynikającego ze stosunku umownego wiążącego go z tym zakładem ubezpieczeń oraz w granicach rocznego pułapu dochodów, działalności w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego. Natomiast czynności pracownika zakładu ubezpieczeń, który występuje w imieniu i na rachunek swojego pracodawcy, są wyłączone z zakresu stosowania przywołanej dyrektywy.

31 — Jak wynika z akt sprawy, jeżeli pracownicy dostarczą swojemu pracodawcy, którym jest zakład ubezpieczeń, polisy ubezpieczeniowe, mają oni prawo do prowizji niezależnej od wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę.

32 — W związku z tym proponowana zmiana polega na wykreśleniu akapitu drugiego w art. 2 pkt 3 tej dyrektywy i zastąpieniu go zdaniem w akapicie pierwszym, zgodnie z którym za „pośrednictwo reasekuracji” uznaje się między innymi działalność „prowadzoną przez zakład ubezpieczeń bez udziału pośrednika ubezpieczeniowego”. Zobacz ww. projekt dyrektywy [COM(2012) 360 wersja ostateczna].

33 — Byłoby tak na przykład w przypadku polis ubezpieczenia podróznego sprzedawanych przez biura podróży oraz polis ubezpieczenia ogólnego sprzedawanych przez wypożyczalnie samochodów i spółki leasingowe. Zobacz ww. projekt dyrektywy [COM(2012) 360 wersja ostateczna].